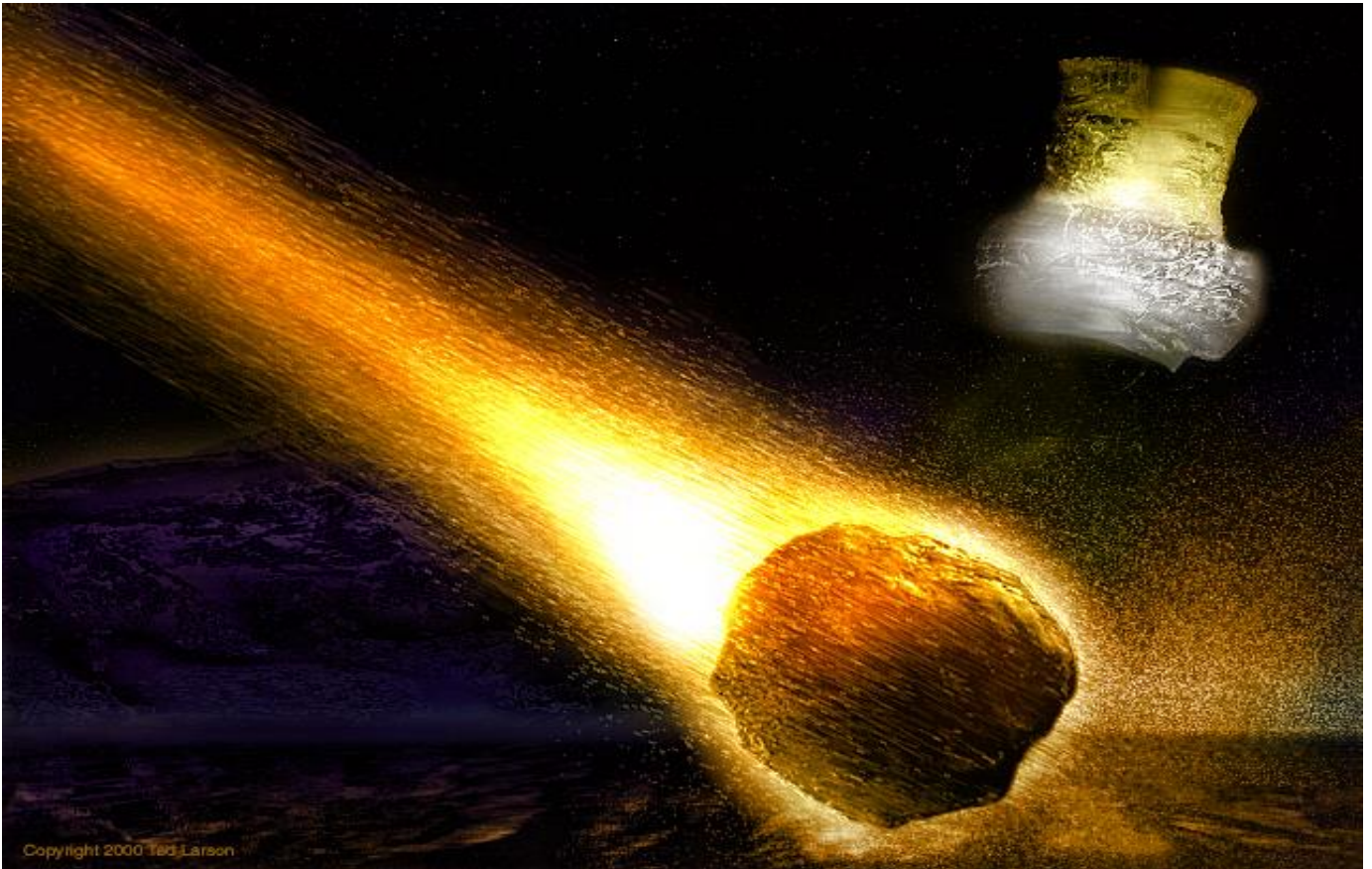


# Daniël

## ‘vers voor vers’ UITLEG



### **Daniël 2:34-35 en 44-45:**

“Hier keek u naar, totdat er, niet door mensenhanden, EEN STEEN werd afgehouden. Die TROF DAT BEELD (uit Nebukadnezar’s droom) aan zijn voeten van ijzer en leem, EN VERBRIJZELDE DIE... Maar de steen die het beeld getroffen had, werd tot een grote berg (zijnde de Bruid/Bruidsgemeente van het Lam van God) en vulde de hele aarde.” ...

“**In de dagen van die koningen** (ofwel: de regeringsleiders, die over Europa heersen in de antichristelijke tijd) zal de God van de hemel echter een Koninkrijk doen opkomen dat voor eeuwig niet te gronde zal gaan en waarvan de heerschappij niet op een ander volk zal overgaan. Het zal al die andere (aardse) koninkrijken verbrijzelen en tenietdoen,... **De grote God heeft de koning laten weten wat er hierna geschieden zal. De droom is waar en de uitleg ervan betrouwbaar.**”

Een studie van CJH Theys  
(1903 – 1983)

### **NOOT A. Klein (van <https://www.eindtijdbode.nl>):**

De Bijbelverzen zijn weliswaar omgezet naar de **HSV-vertaling** (soms met een gedeelte van de SV erbij vermeld), maar aan de oorspronkelijke (taalkundig wat oudere) tekst is weinig gewijzigd. Wel is er soms – hopelijk ter verduidelijking – door mij tekst toegevoegd in deze kleur en dit lettertype.

# Daniëls visioen van de ram en de geitenbok

## Gods profetieën worden alle met ‘tittel en jota’<sup>1</sup> gerealiseerd

Vers 1-2, “In het 3<sup>de</sup> jaar van de regering van koning Belsazar verscheen mij een visioen, te weten aan mij, Daniël, na het visioen dat mij eerst verschenen was. Ik zag in dat visioen – het gebeurde namelijk toen ik het zag, dat ik in de burcht Susan was, die zich in het gewest Elam bevindt – ik zag nu in dat visioen dat ik bij het Ulaikanaal was.”

In deze verzen noemt Daniël de TIJD en de PLAATS van het visioen, dat hem door God gegeven werd. De tijd was “het 3<sup>de</sup> jaar van de regering van koning Belsazar”, dus 2 jaar na zijn (eerdere) droom van God ontvangen te hebben (zie Dan. 7:1). Op dat ogenblik stond Babylonië voor zijn grote val. Hoofdstuk 8 is te beschouwen als een verlengstuk of een meer gedetailleerde openbaring van hetgeen wij vinden in hoofdstuk 7. Ook Daniël wijst ons in deze richting: “In het **derde** jaar... verscheen mij een visioen, na het visioen dat mij **eerst** verschenen was.” Hijzelf haakte dit visioen aan bij de droom, die hij ontvangen had.

De plaats waar Daniël dit visioen kreeg was de citadel<sup>2</sup> Susan, gelegen in Elam (in Perzië – het huidige Iran). In het visioen: bevond Daniël zich aan de rivier U'lai.

Laat mij u eerst de gedeelten noemen, waaruit dit hoofdstuk bestaat. De verzen 3-12 geven een beschrijving van het visioen. Dit gedeelte kan men onderverdelen in de verzen 3-8, het gedeelte dat handelt over de ram en over het gevecht tussen de ram en de bok, en de verzen 9-12 die handelen over “de kleine hoorn”. De verzen 13-14 behelzen een extra-visioen, die over “de rechtvaardiging of reiniging van het heiligdom” gaat. Dan volgen de uitleg en nadere toelichting van beide visioenen (visioen en extra-visioen).

Deze uitleg geschiedt in het visioen door de engelachtige boodschapper Gabriël (zie de verzen 15-26). Vers 27 is de conclusie, die hierop neerkomt, dat Daniël zó ontzet was over dit visioen, dat hij enige dagen zwak en krank was. Daniël was zeer ontsteld, toen God hem in een visioen **de verschrikkingen** toonde, **die op het einde van deze tijdsbedeling nog komen moeten**. Wij maken spoedig de werkelijkheid mee! Als deze dingen in een visioen al zo angstaanjagend waren, hoeveel te meer zal dit straks in de realiteit wel niet het geval zijn! In de dagen waarin wij thans leven, zien wij al dingen gebeuren, die voorzeggd zijn; zien wij de profetieën met betrekking tot de laatste dagen zich ontwikkelen en ontplooiën. Zou God dan, wat Hij voorzeggd heeft aangaande die verschrikkelijke tijd – die al voor de deur staat – niet evenzo in vervulling doen gaan? Dat zou anders inconsequent zijn. U moet erop rekenen, dat het net zo gebeuren zal, zoals Hij voorzeggd heeft.

Laat mij een voorbeeld nemen: Duizenden jaren geleden voorzeggde de Heilige Geest, dat de generatie van onze dagen geconfronteerd zou worden met wat de Bijbel noemt “*valselijk genaamde wetenschap*” (1 Tim. 6:20, SV). Wat is de “Christian Science”<sup>3</sup> anders dan zulk een wetenschap; vals en vól van bedrog. Het is noch Christelijk, noch een wetenschap. Het is je reinste afgodendienst, het dienen van de vorst der duisternis, onder het mom van wetenschap!

Nog een ander feit: Met hoeveel onchristelijke dingen hebben wij in deze dagen te maken; met hoeveel afvalligheid van de Christus der Schriften. U hebt wel gehoord van het “Leger des Heils”. Het predikt God en zegt te geloven in Jezus Christus en in de Bijbel als het Woord van God, maar zij loochenstraffen<sup>4</sup> hun getuigenis door “te dopen onder de vlag”<sup>5</sup> en “geen Avondmaal te gebruiken.” Ze zeggen het leger DES HEILS te zijn, maar de meest fundamentele dingen, als het vlees en bloed van Christus, worden door hen niet aangeraakt! Is het een wonder, dat zij hun werk voornamelijk zoeken op het sociale, dit is: typisch menselijke vlak?

**Allerwegen (= overall) en in alle geledingen wordt er in de Kerk van God compromis met de wereld gevonden.** Zoals eertijds, vóór de zondvloed, de zonen Gods huwden met de dochters der mensen (zie Gen. 6:1-4), zo ziet u thans het onverkwikkelijk “huwelijk” (in de zin van: gemeenschap) tussen Kerk en wereld. God vraagt, dat Zijn kinderen een heilig volk, een afgezonderd priesterdom, zouden zijn, maar zie... hoe ze leven! Gods Woord zegt: “*Laten wij onszelf reinigen*<sup>6</sup> van *alle bezoedeling* (SV: *besmetting*) van vlees en geest” (2 Kor. 7:1) en men doet alsof dit Woord niet bestaat. Zie daarom hoe krachteloos het Lichaam van Christus is geworden door al deze dingen.

**Bloedloze predikingen worden geduld!** “God-is-dood-predikers” worden op de kansel toegelaten! De Kerk accepteert deze “moderne theologie” om zich aan te passen aan een moderne wereld! Maar als u hiermee begint, kunt u nooit spreken over zonde en bekering; want het moderne leven, dat diep geïnfilterd is door de zonde en de immoraliteit, wil geen zonde- en bekeringspredikingen horen. Maar bij God is er geen verandering of omkering; Hij blijft eeuwig Dezelfde en Zijn Woord geldt voor alle tijden; het blijft actueel! Ook heeft het ons de meest actuele

<sup>1</sup> Zie Mattheüs 5:18. (noot AK)

<sup>2</sup> Citadel = Een citadel is een (vaak stervormige) versterking die een vestingstad domineert en zelfstandig verdedigbaar is. Een citadel kan twee verschillende functies hebben: het kan bedoeld zijn om de inwoners van de stad onder bedwang te houden (men spreekt dan wel van een dwangburcht of dwangkasteel) of het kan tot doel hebben weerstand te kunnen blijven bieden als de stad zelf gevallen is (ook als toevluchtsoord). Zie eventueel [https://nl.wikipedia.org/wiki/Citadel\\_\(bouwwerk\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Citadel_(bouwwerk)) (noot AK)

<sup>3</sup> Zie eventueel [https://nl.wikipedia.org/wiki/Christian\\_Science](https://nl.wikipedia.org/wiki/Christian_Science) en/of <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Christian-Science.pdf> (noot AK)

<sup>4</sup> Taalkundig moet dit **logenstraffen** zijn, waarvan de letterlijke betekenis is: De onwaarheid of onjuistheid van iets aantonen. Maar hier, in deze studie, wordt m.i. door de schrijver bedoeld: **Verloochen** (vandaar ook de, in dit verband, veel voorkomende verschrijving). (noot AK)

<sup>5</sup> Over de vlag van het Leger des Heils: ‘Een leger heeft soldaten en die strijden onder een vlag. Soldaten van het Leger des Heils strijden onder de hemelse vlag. In die vlag staan de woorden ‘Bloed’ en ‘Vuur’ centraal. De kleuren hebben ook elk hun eigen betekenis’. Zie eventueel: <https://www.pgdelzijd.nl/default.aspx?lntEntityId=160039> (noot AK)

<sup>6</sup> Zie eventueel onze studie “**Heiligmaking**” van E. van den Worm. (noot AK)

dingen voorzegt. Indien het volk van God eens méér naar het Woord zou leven, hoeveel meer kracht en heerlijkheid zou er dan wel niet onder hen te vinden zijn!

## Het visioen van de ram en de bok

**Vers 3**, *“Ik (Daniël) sloeg mijn ogen op, en ik zag, en zie, er stond een ram voor het kanaal. Hij had 2 horens. Die 2 horens waren hoog, maar de ene was hoger dan de andere, en de hoogste kwam het laatst tevoorschijn.”*

**Vers 20**, **(De Goddelijke uitleg)**: *“De ram met de 2 horens die u gezien hebt, dat zijn de koningen van Medië en Perzië.”* (Zoals we al in het hier vermelde vers 20 konden lezen:) Deze ram met 2 hoornen is het Medo-Perzische rijk, en zijn hoornen zijn de koningen van Meden en Perzen. Deze ram komt overeen met de beer uit de (eerdere) droom van Daniël (zie Dan. 7:5 + uitleg), en met de borst en armen van zilver van het beeld uit Nebukadnezars droom (zie Dan. 2:32 + uitleg).

**Vers 4**, *“Ik (Daniël) zag dat de ram met de horens naar het westen stootte, naar het noorden en naar het zuiden. Geen enkel dier kon tegen hem standhouden, en er was niemand die uit zijn macht kon redden. Hij deed naar eigen goeddunken en maakte zich groot.”*

Dit vers vertelt ons in profetisch licht over de grote veroveringen van het Medo-Perzische rijk en wel in 3 richtingen: Het westen, het noorden en het zuiden... Dit komt overeen met de 3 ribben in de muil van de beer uit Daniëls (eerdere) droom (zie Dan. 7:5 + uitleg).

**Vers 5**, *“Ik (Daniël) bleef opletten – en zie, er kwam een geitenbok aan, vanuit het westen, over heel het aardoppervlak, zonder de aarde aan te raken. De bok had tussen zijn ogen een opvallende (SV: aanzienlijke) horen.”*

**Vers 21**, **(De Goddelijke uitleg)**: *“En de harige geitenbok is de koning van Griekenland, en de grote hoorn die tussen zijn ogen zat, dat is de eerste koning.”*

(Zoals we al in het hier vermelde vers 21 konden lezen:) Deze geitenbok beeldt het Griekse rijk uit onder Alexander de Grote. Dit gezicht komt overeen met de luipaard met 4 vleugels uit de (eerdere) droom van Daniël (zie Dan. 7:6 + uitleg), ook met de buik en dijnen van koper van het beeld uit Nebukadnezars droom (zie Dan. 2:32 + uitleg).

**Vers 6-7**, *“Hij (de geitenbok) kwam tot bij de ram met de twee horens, die ik (Daniël) had zien staan voor het kanaal, en schoot met zijn grimmige kracht op hem af. Ik zag hoe hij, vlak bij de ram gekomen, zich tegen hem verbitterde, de ram een stoot gaf en zijn beide horens brak. In de ram was geen kracht om tegen hem stand te houden. De bok wierp hem tegen de grond en vertrapte hem, en er was niemand die de ram uit zijn macht kon redden.”*

Die “aanzienlijke hoorn” is de uitbeelding van Alexander de Grote (356–323 voor Christus). Hij had in zijn dag het record “wereldveroveringen” geslagen; zijn handelwijze doet ons denken aan Hitler met zijn “blitzkrieg”.<sup>7</sup> Eer men het goed en wel wist, stonden de Griekse legers aan de boorden van de Indus, aan de grens van het toenmalige India. En dat niet met vliegtuigen, maar met kamelen, paarden en ruiters. Elders hebben wij reeds vermeld, dat hij dit had kunnen doen binnen een tijdsbestek van 12 jaar.

**Vers 8**, *“De geitenbok maakte zich uitermate groot. Maar toen hij machtig geworden was, brak de grote hoorn af en in plaats daarvan kwamen er 4 opvallende (SV: aanzienlijke) op, overeenkomstig de 4 windstreken van de hemel.”*

**Vers 22**, **(De Goddelijke uitleg)**: *“En dat die (grote hoorn) afbrak en er 4 voor in de plaats kwamen: 4 koninkrijken zullen uit dat volk ontstaan, maar zonder de kracht ervan.”*

Toen Alexander de Grote plotseling op zijn 33<sup>ste</sup> jaar kwam te sterven, hadden zijn 4 generaals hun kans waargenomen. Eén generaal nam het westen in bezit, een ander het noorden, de derde het oosten en Ptolemaeus, de vierde, nam het zuidelijk deel (Egypte, Palestina en Lybië). De Ptolemaei kennen wij nu als de huidige Egyptenaren. Het geslacht van de Ptolemaei is ook te vinden bij de immigranten in Amerika.

**Vers 9-12**, *“Uit één ervan kwam een kleine hoorn tevoorschijn, die uitzonderlijk groot werd, naar het zuiden toe, naar het oosten toe en naar het sieraadland (SV: het sierlijke land) toe. Hij werd groot, tot aan het leger van de hemel. Van dat leger, namelijk van de sterren, liet hij er sommige ter aarde vallen en vertrapte ze. Hij maakte zich groot tot aan de Vorst van dat leger. Het steeds terugkerende (SV: het gedurige) offer werd aan Deze (Vorst) ontnomen en Zijn heilige woning neergeworpen. En het leger werd overgegeven vanwege de afvalligheid tegen het steeds terugkerende offer, en hij wierp de waarheid ter aarde. Hij deed het en het gelukte.”*

**Vers 23-25**, **(De Goddelijke uitleg)**: *“Aan het einde van hun koningschap, wanneer de afvalligen de maat hebben volgemaakt, zal er een meedogenloze koning opstaan, bedreven in slinkse streken. Zijn kracht zal groot worden, maar niet door eigen kracht. Op wonderlijke wijze zal hij verderf aanrichten, het zal hem gelukken, hij zal het doen. Machtigen zal hij te gronde richten, ook het heilige volk. Door zijn sluwheid zal hij het bedrog onder zijn hand doen slagen. Hij zal zich in zijn hart verheffen. In hun zorgeloze rust zal hij velen te gronde richten. Ja, tegen de Vorst der vorsten zal hij opstaan, maar zonder mensenhoud zal hij gebroken worden.”*

Eén van de latere heersers, een nazaat van één van deze 4 generaals, was de gewelddenaar Antiochus Epiphanes. (± 175 voor Christus – ± 164 voor Christus). Hij was één van de wreedste heersers, die de geschiedenis ooit heeft gekend. Hij had zich gekeerd tegen “het sierlijke land”, het tegenwoordige Palestina (het beloofde land Kanaän/Palestina; diverse Christelijke en Joodse schrijvers bleven, zeker in het verleden, over Palestina spreken<sup>8</sup>). U kunt begrijpen, dat iemand, die

<sup>7</sup> Blitzkrieg = Letterlijk: “bliksemoorlog”. Zie eventueel <https://nl.wikipedia.org/wiki/Blitzkrieg> (noot AK)

<sup>8</sup> Het volk van Israël bestaat uit de 12 stammen, vernoemd naar de 12 zonen van Jakob (die later van God de naam Israël kreeg). Maar later komt er een splitsing. Er wordt in de Bijbel dan onderscheid gemaakt tussen het ‘huis van Israël’ en het ‘huis van Juda’ (de zgn. Joden). Het ‘huis van Israël’ bestaat uit 10 stammen, die in de loop van de geschiedenis weggevoerd zijn uit het beloofde land Kanaän/Palestina. Zij zijn daarna de zgn. heidenwereld ingetrokken, waar zij tot op heden (in het ‘ver-

zijn gehele leven besteed heeft aan het vermoorden van tegenstanders van zijn volk, een geaardheid krijgt als die van de duivel zelf, die “*een mensenmoordenaar van het begin af*” wordt genoemd (zie Joh. 8:44).

Deze Antiochus Epiphanes had Jeruzalem veroverd, en daar direct een god uit de Griekse mythologie gezet: namelijk Jupiter, aan wie alle offeranden moesten worden gebracht. Met de offeranden had hij de tempel te Jeruzalem ontheiligd. Ook had hij een einde gemaakt aan het priesterdom uit die dagen. De aanbidding van de God van Abraham, Izaäk en Jakob mocht niet meer plaatsvinden. Zijn hele gedragspatroon spreekt ons van “*de zoon des verderfs*” (zie 2 Thess. 2:3, SV) die nog komen moet. Achter deze voorloper van de antichrist – ook Hitler, Mussolini en Stalin waren eigentijdse voorlopers van deze “*zoon des verderfs*” – ziet de Geest van God het beeld van de antichrist zelf, waarvan de verzen 9-12 en 23-25 (van Daniël 8) vertellen.

Wij kennen uit de Schriftopenbaringen twee grote feiten, die de wederkomst van Christus voorafgaan:

1. de (grote) afval van Christenen en
2. de openbaring van de antichrist (zie 2 Thess. 2:3).

In vers 23 (van Daniël 8) wordt deze geopenbaarde volgorde bevestigd: “*wanneer de afvalligen de maat hebben volgemaakt, zal er een meedogenloze koning opstaan, bedreven in slinkse streken*”, enzovoort. Deze koning, de komende antichrist, zal komen als de afval (van God en Zijn gebod, ofwel: van het christelijk geloof) op zijn geweldigst (= enorm groot) is. De steeds in kracht toenemende antichristelijke geest heeft deze afval weten te bewerkstelligen door allerhande demonische aanvallen. Ook het “gedurig offer”, het dagelijks, gedurig<sup>9</sup> gebedsleven, heeft deze antichristelijke geest weten te vernietigen, waardoor hij die onwaakzame Christenen makkelijk in de ban van zijn tot afval werkende, demonische krachten en aanvallen heeft weten te brengen.

**Vers 13-14**, NOOT A. Klein: Deze verzen worden na vers 15-19 behandeld (en daarna volgt ook nog een 2<sup>de</sup> deel, zie blz. 9)

**Vers 15-19**, “*Het gebeurde, toen ik het visioen zag – ik, Daniël – dat ik het probeerde te begrijpen. En zie, er stond iemand voor mij met het uiterlijk als van een Man. En ik hoorde een stem van een Mens tussen de oevers van de Ulai. Hij riep en zei: Gabriël, laat hem daar het visioen begrijpen (SV: geef deze het gezicht te verstaan)! Hij kwam naast de plaats staan waar ik stond. Toen Hij kwam, werd ik door angst overvallen (SV: verschrikte ik), en ik wierp me (SV: en viel) met het gezicht ter aarde. Toen zei Hij tegen mij: **Begrijp, mensenkind, dat het visioen betrekking heeft op de tijd van het einde.** Terwijl Hij met mij sprak, viel ik in een diepe slaap, met mijn gezicht op de grond. Toen raakte Hij mij aan en liet mij opstaan op de plaats waar ik gestaan had. En Hij zei: **Zie, Ik laat u weten wat er zal gebeuren aan het einde van deze periode van gramschap, want op de vastgestelde tijd zal het einde er zijn.**”*

Daniël kreeg het visioen van “de ram en de geitenbok”, en ook dat van “de rechtvaardiging van het heiligdom” – dit extra visioen wordt hierna behandeld (zie vers 13-14) – en hij zocht ze te verstaan. Toen zag hij in het visioen een Man staan, en hoorde hij een mensenstem: “*Gabriël, geef deze het gezicht te verstaan*” (SV). Deze Man, Wiens stem Daniël hoorde, moet Dezelfde zijn als Degene Die Johannes op Patmos ook had gezien (zie Openb. 1:9-18): de eeuwige Zoon van God, Die toen nog voor ons Mens zou worden in de hiervoor bestemde tijd, overeenkomstig het Raadsplan van God.

Toen Gabriël tot Daniël kwam, schrok Daniël en hij viel bewusteloos neer (de Schrift spreekt van “*een diepe slaap*”) vanwege de heerlijkheid van God, die uit Gabriël straalde. Deze ervaring had Johannes op Patmos eveneens: “*En toen ik Hem zag, viel ik als dood aan Zijn voeten, en Hij legde Zijn rechterhand op mij en zei tegen mij: Wees niet bevreesd...*” (Openb. 1:17).

Ook Gabriël roerde Daniël aan en stelde hem op zijn voeten. Gabriël is de Openbaarder van Gods geheimenissen, Die ook werd gezonden tot Zacharias (met de aankondiging van de geboorte van Johannes de Doper – zie Luk. 1:5-19) en Maria (met de aankondiging van de geboorte van Jezus – zie Luk. 1:26-38). Wij weten, dat Hij (d.i. Gabriël) een Oudtestamentische openbaring is van de Heilige Geest.

Gabriël onderwees, dat het gezicht/visioen, dat aan Daniël werd gegeven reikt tot aan “*het einde van deze periode van gramschap*”, tot aan het einde van de tijden der heidenen, tot aan “*de vastgestelde tijd van het einde*”.

---

borgen’, vaak zonder het zelf te weten) wonen. Het zijn vooral de zgn. ‘christelijke’ landen in Noordwest Europa en de landen, waar velen later naar toe zijn gemigreerd, zoals Amerika, Canada, en Australië. Het ‘huis van Juda’ bestaat uit 2 stammen, namelijk het volk van Juda en Benjamin die, in de dagen dat Jezus op aarde was, in het beloofde land Kanaän/Palestina leefde. Het ‘huis van Juda’, de zgn. Joden, is dan ook het deel van Israël waarover de verharding is gekomen (zie Rom. 11:25).

Het huidige land Israël (voornamelijk de 2 stammen van het ‘huis van Juda’) doet thans haar rechten gelden op het land Palestina. Historische rechten, waarvan we ook lezen in de Bijbel. Als de tijd daar is dat het profetisch Woord vervuld wordt, dan kan het niet anders of geheel Israël (alle 12 stammen) zal uiteindelijk in bezit komen van geheel Palestina en van de stad Jeruzalem (zie Gen.15:18). Abrahams nakomelingen zouden volgens bovenstaande Goddelijke belofte het land Kanaän bewonen. Dat land zou zich uitstrekken van de beek van Egypte (een kleine rivier ten oosten van de Nijl) tot aan de rivier de Eufraat. Voor ons zijn het tekenen dat we in de (Bijbelse) ‘laatste dagen’, vlak voor de wederkomst van Jezus, leven. Daarom is het juist in deze tijd belangrijk om na te gaan wat de Bijbel over deze dingen zegt. Zie eventueel ook nog de link: [https://nl.wikipedia.org/wiki/Palestina\\_\(staat\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Palestina_(staat))

- In Jozua 13:1-6 staat: “*Jozua nu was oud en op dagen gekomen, en de HEERE zei tegen hem: U bent zelf oud geworden en op dagen gekomen, en er is nog zeer veel land overgebleven om dat in bezit te nemen. Dit is het land dat overgebleven is: alle gebieden van de Filistijnen en heel het land van de Gesuriet; vanaf de Sichor, die tegenover Egypte ligt, tot aan het gebied van Ekron in het noorden, dat tot het gebied van de Kanaänieten wordt gerekend. De vijf stadsvorsten van de Filistijnen, die van Gaza en die van Asdod, die van Askelon, die van Gath en die van Ekron, en de Avvieten; vanaf het zuiden heel het land van de Kanaänieten, en Meara, dat van de Sidoniërs is, tot aan Afek, tot aan het gebied van de Amoriëten; bovendien het land van de Giblieten, en de hele Libanon, waar de zon opkomt, vanaf Baäl-Gad, onder aan de berg Hermon, tot aan Lebo-Hamath; allen die in het Bergland wonen vanaf de Libanon tot aan Misrefoth-Maïm, al de Sidoniërs. Ik zal hen van voor de ogen van de Israëlieten verdrijven. Alleen, maak dat het land aan Israël als erfelijk bezit toevalt, zoals Ik u geboden heb.*” (noot AK)

<sup>9</sup> Gedurig = Hier: voort-durend, aanhoudend. (noot AK)

## De reiniging van het heiligdom (reiniging en heiliging is noodzakelijk) en de komende Bruiloft van het Lam van God

**Vers 13-14** (1<sup>ste</sup> deel van de uitleg – voor het 2<sup>de</sup> deel, zie blz. 9), “Toen hoorde ik een heilige spreken, en een heilige zei tegen de Ongenoemde Die sprak: Hoelang zal het visioen van het steeds terugkerende (SV: het gedurige) offer en de verwoestende afvalligheid gelden, en hoelang zal zowel het heiligdom als het leger overgegeven worden om vertrappt te worden? Hij zei tegen mij: Tot 2300 avonden en morgens. Dan zal het heiligdom in rechten hersteld (SV: gerechtvaardigd) worden.”

**Vers 26**, “Wat betreft het visioen van de avond en de morgen, wat gezegd is, dat is de waarheid. En u, houd het visioen geheim (SV: sluit dit gezicht toe), want er komen nog vele dagen vóór het gebeuren zal.”

**God heeft op aarde thans maar één heiligdom; namelijk, de woonstede van God in de Geest.** Zoals God vroeger in de tabernakel en tempel woonde, woont Hij nu in de Gemeente(leden).<sup>10</sup> Hij woont niet meer in tempels, die met handen zijn gemaakt, maar in dat geestelijk Lichaam, dat wij ‘s Heren “Gemeente” noemen. Dit geestelijk Lichaam nu wordt thans – in de ten einde lopende tijdsbedeling, waarin wij leven – volkomen gereinigd en geheiligd.<sup>11</sup> God MOET hiertoe komen, wil ooit de Bruiloft van het Lam van God<sup>12</sup> plaats vinden. Onze Here Jezus Christus, de Hemelbruidegom, kan Zich niet veroorloven een Bruid te nemen, die niet aan Zijn Goddelijke standaard voldoet. In het natuurlijke leven is dit immers ook zo! Hoeveel te méér geldt dit in het geestelijke.

Van deze Bruiloft vinden wij in het Oude Testament een machtig schaduwbeeld, daar, waar vader Abraham zijn knecht Eliëzer uitzond om voor zijn zoon Izaäk een bruid te zoeken. Abraham had voor zijn zoon evengoed een vrouw uit het land der Kanaänieten kunnen nemen, maar hij was een wedergeboren ziel en hij zocht daarom, geïnstrueerd zijnde door de Geest van God, voor zijn zoon een bruid uit zijn eigen maagschap (= familie, bloedverwanten); dit is: van gelijke standaard. Zo werd Eliëzer, typebeeld van de Heilige Geest, naar Abrahams maagschap gezonden, die in een ver land woonde (zie Gen. 24:1-52). Izaäk, de enig-beloofde en bij zijn wettige vrouw Sara eniggeboren zoon, is het typebeeld van Jezus; gelijk Abraham dat is van God de Vader. Eliëzer kwam terug met Rebekka (zie Gen. 24:58-67), een wonderbaar typebeeld van de Bruid van Christus. Evenzo zendt God deze laatste dagen de Heilige Geest om voor Zijn Zoon uit deze wereld een Bruid te zoeken; een Gemeente, waarvan een vrouw het typebeeld is, die Hij kan maken tot een glorieuze Bruid, die “zonder vlek of rimpel” is (zie Efeze 5:27). **Pas als deze Gemeente – door de reinigende en heiligende werking van het Woord en de Heilige Geest (zie Efeze 5:26) – zondeloos is geworden, is zij gekomen tot de standaard van haar Hemelbruidegom, in Wie al de volheid van de Godheid lichamelijk woont** (zie Kol. 2:9). Deze inwoning van de volheid der Godheid lichamelijk moet dan eveneens in deze Gemeente gevonden worden. God heeft Zich namelijk een Gemeente voorgesteld, die zonder vlek of rimpel, heilig en onberispelijk, dus: volmaakt, is.

• “Want ik ben ijverig over u met een ijver Gods, want ik heb ulieden toebereid, om u als een reine maagd aan een Man voor te stellen, namelijk aan Christus.” (2 Kor. 11:2, SV).

Deze reiniging en heiliging gebeurt op Gods eigen wijze. Wij zingen allemaal Psalm 23: “De HEERE is mijn Herder, mij ontbreekt niets!” Waarom murmureren wij dan, als er moeilijkheden, muizenissen,<sup>13</sup> vervolgingen en verdrukkingen komen? Als God Zich met u en mij bemoeit, kan dat niet altijd even leuk zijn, want Hij weet, wat wij nodig hebben.

Bij de wederkomst van Christus onderscheiden wij de “Parousia”,<sup>14</sup> de openbaring van Christus op de wolken des hemels als Rechter en Koning der koningen (d.i. Zijn ZICHTBARE wederkomst – aan het einde van de Grote Verdrukking – zie Openb. 19:11-16 en 1 Thess. 4:16-17); en de “Epiphanaea”,<sup>15</sup> Zijn verschijning alléén voor deze vlekkeloze Gemeente met wie Hij de Bruiloft van het Lam van God zal vieren (d.i. Zijn ONzichtbare of verborgen wederkomst, vlak na aanvang van de Grote Verdrukking).<sup>16</sup> Nogmaals: de wereld zal Hem dan niet ervaren (of zien), ook niet degenen onder de Christenen die geen deel mogen hebben aan deze Bruiloft – door Gods Woord de “dwaze maagden” genoemd – maar alléén

<sup>10</sup> Zie eventueel onze studie “[Geroepen om te worden gemaakt tot Gods doel met de mens: een eeuwige, heilige TEMPEL van onze almachtige God en Vader](#)” van E. van den Worm. (noot AK)

<sup>11</sup> Zie noot 6.

<sup>12</sup> Zie eventueel op onze website de studie “[Er komt spoedig een Goddelijke Bruiloft hier op aarde](#)” van E. van den Worm. (noot AK)

<sup>13</sup> Muizenissen = Kleine problemen waarover men denkt of waaraan men blijft denken. (noot AK)

<sup>14</sup> Uit de Studiebijbel:

Het zelfstandig naamwoord **parousia** betekent (1) ‘aanwezigheid, tegenwoordigheid’, en (2) ‘komst, aankomst’. Afgeleid van *par-eimi* ‘zijn (bij), aanwezig of tegenwoordig zijn’ houdt de 1<sup>ste</sup> betekenis in ‘het ergens zijn of aanwezig zijn’, d.w.z. de aanwezigheid of tegenwoordigheid van een persoon op een bepaalde plaats. Zo lezen we bijv. in Filip. 2:12 over Paulus’ tegenwoordigheid, in tegenstelling tot zijn afwezigheid, en in 2 Cor. 10:10 over zijn persoonlijke aanwezigheid, dit in tegenstelling tot contact dat hij met zijn lezers heeft via zijn brieven.

**In de 2<sup>de</sup> betekenis gaat het om het naar iemand of iets toekomen** (vandaar ‘toekomst’ in sommige vertalingen) **en er dan zijn, dus ‘komst’ om te blijven.** ... In het buitenbijbelse Grieks wordt het woord speciaal gebruikt voor de officiële komst van een koning naar een bepaalde stad of streek in zijn rijk. In het NT wordt het woord in het bijzonder gebruikt voor de ‘komst’ van Jezus Christus en dan gaat het niet om Zijn (1<sup>ste</sup>) komst in het vlees, maar steeds om Zijn (2<sup>de</sup>) komst **IN HEERLIJKHEID, Zijn wederkomst aan het einde der tijden** (zie bijv. Matth. 24:3, 2 Thess. 2:8, 1 Joh. 2:28). (noot AK)

<sup>15</sup> Epiphanaea = **Epifanie** is een literaire term die voortgekomen is uit het religieuze (vooral RK-)begrip epifanie. De term is het equivalent van ‘plotselinge, verwarrende openbaring’. Betekenis: Een zich aan de ratio onttrekkende, plotselinge, kortdurende, diep inwerkende ervaring waarin een zintuiglijk waarneembaar element in de gewone, alledaagse werkelijkheid een niet binnen een gangbaar kader te plaatsen reactie oproept bij wie het ondergaat. (noot AK)

<sup>16</sup> Zie eventueel op onze website het artikel “[De Wederkomst van Christus nader bekeken](#)” van A. Klein. (noot AK)

de “wijze maagden”,<sup>17</sup> die dan door Gods volle zegen van deze Bruiloft waarlijk tot “Bruid van het Lam” wordt gemaakt.

Wij geloven dat Jezus spoedig komen zal; de tekenen der tijden zijn daar! Als dus de “Parousia” (d.i. Zijn ZICHTBARE wederkomst, als Rechter en Koning der koningen) al zo dicht voor de deur staat, wat te meer deze “Epiphanaea” (d.i. Zijn ONZichtbare of verborgen wederkomst, voor Zijn vlekkeloze Gemeente), die daaraan voorafgaat.

De gelijkenis van de 5 wijze en 5 dwaze maagden<sup>18</sup> vinden wij in Mattheüs 25:1-13. Het getal 5 is symbolisch en spreekt van hen, die in de volheid van Zijn verzoening leven. Beide groepen leven alzo! De dwazen zijn óók maagden, gereinigd in hetzelfde Bloed, maar zij zijn op het profetische, exacte ogenblik van de Bruiloft niet hiertoe gereed; zij missen het Bruiloftskleed, de volheid van de vervulling met de Heilige Geest. Als zij heengaan om olie (beeld van de Heilige Geest) te kopen en terugkomen, vinden zij de deur gesloten en de Here zal tot hen zeggen: “Ik ken u niet!” (zie Matth. 25:12b). Hij herkent ze dan niet als Bruiloftsgasten; aangezien zij dan nog steeds het Bruiloftskleed missen. Deze (dwaze maagden) komen zó in “**de buitenste duisternis**” (zie Matth. 8:12+22:13+25:30); **dit is: de Grote Verdrukking!**

Als het Bruiloftsfeest plaats heeft, zal de laatste en grootste opwekking aller tijden plaatsvinden, die geleid zal worden door leden van deze Bruid van Christus. Het is tevens de tijd, gedurende welke de “*mannelijke zoon*” uit Openbaring 12:5 (SV) zal rijpen in de schoot van de Vrouw van het Lam.<sup>19</sup> Is de “*mannelijke zoon*” geboren en weggerukt<sup>20</sup> voor Gods troon, dan zal deze Vrouw van het Lam van God – door de in haar wonende kracht van de Heilige Geest – “*vluchten*” naar haar plaats in de woestijn, haar van God bereid (zie Openb. 12:6+14). Een over de ganse wereld waar te nemen fenomeen, waar Mattheüs 24:40-41 en Lukas 17:34-36 op doelen: namelijk, dat van de “*vermisten*” (dit is: de BEWARING uit de Grote Verdrukking, volgens Openbaring 3:10).

De Bruid zal daar in die woestijn, op de plaats van God, 3½ jaar lang in en door God worden gevoed en onderhouden “*buiten het gezicht van de slang*” (zie Openb.12:14); dit is de duivel en antichrist. Maak u dan niet druk over de vraag: “*Waarmee zal ik mij kleden en voeden in die woestijn?*” God heeft Israël 40 jaar lang kunnen onderhouden in de woestijn; zou Hij dit voor de Bruid, gedurende 3½ jaar, niet kunnen? Onze God kan alles! Christus is het Brood des Levens; Hij kan uw ziel verzadigen. Ik geloof, dat de Bruid van het Lam – die dan geestelijk op zo’n wonderlijk hoog peil zal staan, dat ze de volmaaktheid<sup>21</sup> in God nabij is – méér zal roepen om dit Brood van God, dan om het natuurlijke brood. Glorie voor God!

Deze kracht van de Heilige Geest, die de Bruid uit al de oorden van de aarde zal brengen “naar haar plaats, naar Gods woestijn” (zie Openb. 12:6+14), werd eerder “geproefd” door de evangelist Filippus uit de 1<sup>ste</sup> Gemeente: “*En toen zij (Filippus en de Ethiopische kamerheer – zie Hand. 8:26-27) uit het water opgekomen waren, nam de Geest van de Heere Filippus weg; en de kamerheer zag hem niet meer, want hij vervolgde zijn weg met blijdschap. Maar Filippus werd aangetroffen in Asdod (SV: te Azôte); en terwijl hij het land doorging, verkondigde hij het Evangelie in alle steden, totdat hij in Caesarea kwam.*” (Hand. 8:39-40). Over de verplaatsende kracht van de Heilige Geest, als 2 vleugels van een grote arend – hoewel de tocht hier te voet ging – spreekt het Woord ook in Exodus 19:4. Hier zegt God tot Mozes: “*U hebt zelf gezien... hoe Ik u op arendsvleugels gedragen en u bij Mij gebracht heb.*”

Alzo zal Hij de Bruid op “*vleugels van een grote arend*” brengen naar haar plaats in de woestijn (zie Openb. 12:14). Maar alvorens deze “*vlucht*” naar de woestijn zal plaats vinden – en ook vóór de Bruiloft van het Lam (zal plaats vinden) – zal Gods geestelijk heiligdom, Zijn Gemeente, moeten worden gereinigd en geheiligd; dit is: toebereid voor de komende Bruiloft van het Lam.<sup>22</sup>

Een kind van God kan nooit te vroeg beginnen met het “*afleggen (van) alle last en de zonde, die ons zo gemakkelijk verstrikt (SV: zo lichtelijk omringt) ... het oog gericht houden op Jezus, de Leidsman en Voleinder van het geloof ...*” (zie Hebr. 12:1-2). Hoe méér wij met Hem in gemeenschap zijn, des te meer worden wij van binnen klaar gemaakt.

Evenals de verlossing van Israël gebaseerd was op bloed (zie Exodus 12 – vooral de verzen 7+13+21-23), is die van ons evenzo: “*En bijna alles wordt volgens de wet door bloed gereinigd, en ZONDER HET VERGIETEN VAN BLOED VINDT ER GEEN VERGEVING PLAATS.*” (Hebr. 9:22)

<sup>17</sup> Zie eventueel onze studie “[Een ANDER geluid – Het verschil tussen ‘het Lichaam van Christus’ en ‘de Bruid van Christus’ \(over de 5 wijze en de 5 dwaze maagden en hun eigen lotsbestemmingen in de eindtijd\)](#)” van A. Klein/E. van den Worm. (noot AK)

<sup>18</sup> Voor uitleg van deze gelijkenis, zie de studie vermeld bij noot 17.

<sup>19</sup> Zie eventueel ons artikel “[Een ANDER geluid – Wie is de VROUW uit Openbaring 12?](#)” van A. Klein.

Jezus komt als BRUIDEGOM voor Zijn – reeds op deze aarde – gereinigde Bruid. De Bruiloft van het Lam is dan een feit en **Zijn Vrouw** (voorheen genaamd de Bruid) **is dan** (nàdat de Bruiloft heeft plaatsgevonden) **reeds zwanger geworden** (zie Openb. 12:2) **van de geestelijke zonen, de 144.000 (die – in geestelijke zin natuurlijk – “uit haar voortkomen”** door de VOLLE INWONING en WERKING van de Heilige Geest) **vanwege de gemeenschap (in de geest) met haar Bruidegom.**

In het natuurlijke leven wordt – na gemeenschap, bevruchting en geboorte – een baby zichtbaar, na 9 maanden verborgen te zijn geweest in de moederschoot. Hier – in geestelijk opzicht – is de mannelijke zoon ook eerst “verborgen” aanwezig in het Lichaam van de Bruid/Bruidsgemeente (want “de mannelijke zoon” is reeds onder hen), maar **opeens**, net als bij een natuurlijke geboorte, **wordt deze zoon OPENBAAR** (d.i. **het openbaar worden van de zonen Gods** – zie Rom. 8:18-19). Het is dus niet “de geboorte van een zoon” die – in geestelijke zin – nog moet groeien, maar deze zoon wordt openbaar (d.i. manifesteert zich) **in de status van “een VOLWASSEN (d.i. VOLMAAKTE) zoon.** Gekomen tot “de mate van de grootte van de volheid” van Christus (zie Ef. 4:13).

• Voor meer informatie over deze “mannelijke zoon”, zie onze studie “[Dingen die spoedig geschieden moeten](#)”, ‘hoofdstuk’ 9, met de titel: “[De geboorte van de mannelijke zoon](#)” van H. Siliakus. (noot AK)

<sup>20</sup> Zie eventueel onze studie “[Dingen die spoedig geschieden moeten](#)”, ‘hoofdstuk’ 11, met de titel: “[De wegrukking van de mannelijke zoon](#)” van H. Siliakus. (noot AK)

<sup>21</sup> Zie eventueel onze studie “[De volmaaktheid in Christus op aarde, in de eindtijd](#)” van E. van den Worm. (noot AK)

<sup>22</sup> Zie noot 12.

- *“Maar als wij in het Licht wandelen, zoals Hij in het Licht is, hebben wij gemeenschap met elkaar, EN HET BLOED VAN JEZUS CHRISTUS, ZIJN ZOON, REINIGT ONS VAN ALLE ZONDE.”* (1 Joh. 1:7)

Er was bloed aan de buitenkant van de GESLOTEN deur. De Israëlieten, die binnenshuis moesten blijven en zodoende generlei contact met Egypte mochten hebben, zagen dat bloed niet. Dat hoefde ook niet, als God dat bloed maar zag, dan zou de verderfengel voorbij dat huis gaan (zie Exod. 12:23). Er was dus bloed aan de buitenzijde van die deur en het Woord van God en Zijn Heilige Geest waren, in de vorm van het te eten Paschalam, aan de binnenzijde. Doen wij evenzo en houden wij onze hartedeur eveneens gesloten voor het Egypte van deze wereld, dan is ons geestelijk leven in evenwicht.

Wij bidden allen voor die komende Bruiloft van het Lam en de hieraan gepaard gaande opwekking van de laatste dagen, maar hoe weinig realiseren wij ons, dat, als die opwekking begint, er niet alleen maar uitbundige vreugde, en handgeklap zal zijn, maar óók bittere tranen! Dit komt omdat niet ALLEN dezelfde goede wil hebben om zich te laten reinigen en heiligen door de Heilige Geest.<sup>23</sup> Gelijkerwijs het geschiedde onder de “Vroege Regen”, also zal het straks óók zijn onder de “Spade Regen”.<sup>24</sup> **Denk aan Ananias en Saffira!**<sup>25</sup> Hieraan durven velen niet te denken, omdat zij Gods woord niet onderzoeken.

Gepaard aan deze reiniging en heiliging, die resulteert in de Bruiloft en de opwekking, geschiedt er een groeiende afval van God af! Velen zullen toevallen aan de duivel/satan als gevolg van de steeds sterker wordende antichristelijke stromingen en krachten. Laat ons daarom bidden om de Geest der genade en der gebeden, Die ons volharden doet in voorbedding, zódanig, dat wij in die Naam van Jezus zonedragers kunnen worden, pleiters bij God voor vele zielen, hun zonden en banden (= gebondenheden) brengende voor de troon van Zijn genade.

Laten wij, deze dingen helder voor ogen hebbende, de raad van de Heilige Geest ter harte nemen en volbrengen, Die ons het volgende zegt in 2 Korinthe 6:17-18 en 7:1, *“Ga daarom uit hun midden weg en zonder u af, zegt de Heere, en raak het onreine niet aan, en Ik zal u aannemen, en Ik zal u tot een Vader zijn, en u zult Mij tot zonen en dochters zijn, zegt de Heere, de Almachtige.”* *“Omdat wij dan deze beloften hebben, geliefden, laten wij onszelf reinigen van alle bezoedeling van vlees en geest, en de heiliging volbrengen in het vreten van God (SV: in de vreeze Gods<sup>26</sup>).”*

#### ➔ **Reiniging van ons leven moet aan heiliging voorafgaan.**

*“Mannen, heb uw eigen vrouw lief, zoals ook Christus de Gemeente liefgehad heeft en Zich voor haar heeft overgegeven, opdat Hij haar zou heiligen, door haar te reinigen met het waterbad door het Woord.”* (Ef. 5:25-26)

Nogmaals: Er kan NOOIT heiligmaking in een Christelijk leven zijn zonder voorafgaande reiniging van zonden en zondebanden. Door menselijk kunnen en willen kunt u uzelf rechtvaardigen, uzelf zó inbinden, dat u menselijkerwijs gesproken een zekere graad van heiligheid bereiken kunt. Maar dit is niet de heiligheid van de Heilige Geest, die in Gods Woord wordt bedoeld. Een dusdanige “heiligheid” valt ogenblikkelijk weg, als u op uw tenen wordt getrapt. Maar de heiligheid die uit God is, heeft zelfs de vijand lief. Deze heiligheid heeft gemaakt, dat Hij (Jezus), gekruisigd wordende, kon bidden: *“Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen”* (Luk. 23:34a). Van Hem staat ook geschreven: *“Als een lam werd Hij ter slachting geleid; als een schaap dat stom is voor zijn scheerders, zo deed Hij Zijn mond niet open”* (Jes. 53:7b). Dát is nu de heiligheid van God. Als die heiligheid in ons leven komt, worden wij heilig GEMAAKT... Hoe méér en vaster de inwoning van de Heilige Geest in ons is, hoe méér wij van Zijn heiligheid deelachtig worden. Nogmaals: de werkingen van de Heilige Geest beogen één ding in ons leven: “ze maken ons deelhebbers aan (= deel krijgen aan) Zijn heiligheid” (zie Heb. 12:10).

Het Evangelie brengt niet alleen associatie (gemeenschap) met het Woord en de Heilige Geest, maar ook PARTICIPATIE (eraan deelhebben)... Wat van Christus is, is ook van ons! Daarom zegt de Schrift, dat wij mede-erfgenamen zijn geworden. “Zou Hij, Die Zijn eniggeboren Zoon niet gespaard heeft, ons met Christus niet alle dingen schenken?” (zie Rom. 8:32). Al Zijn beloften zijn er, opdat wij die zullen omhelzen en zullen zeggen: “Vader, ik dank U, dat ik Uw kind ben; ik dank U voor Jezus Christus, mijn Verlosser en Zaligmaker, en dat ik die beloften mag vasthouden.”

Al duurt het soms een tijd, voordat God iets waarmaakt, maar God ziet het aan, als u Zijn belofte omhelst en niet loslaat. Dan bent u als “die weduwe, die tot de onrechtvaardige rechter” kwam (zie Luk. 18:1-8); hij moest wel geven! Dan bent u als “die vriend, die in de nacht 3 broden kwam lenen” (zie Luk. 11:5-13); niet voor zichzelf, maar voor zijn bezoekende vriend, hij kréég ze!

- *“Zo moeten de mannen hun eigen vrouwen liefhebben als hun eigen lichamen. Wie zijn eigen vrouw liefheeft, heeft zichzelf lief. Want niemand heeft ooit zijn eigen vlees gehaat, maar hij voedt en koestert het, zoals ook de Heere de Gemeente. Want wij zijn leden van Zijn Lichaam, van Zijn vlees en van Zijn gebeente. Daarom zal een man zijn vader en moeder verlaten en zich aan zijn vrouw hechten, en die twee zullen tot één vlees zijn. Dit geheimenis is groot; maar ik spreek met het oog op Christus en de Gemeente.”* (Ef. 5:28-32)

Hier heeft Paulus ons op sobere wijze bekend willen maken met die grote verborgenheid; namelijk, de bruiloft van Christus en Zijn Gemeente. Hij begon met het natuurlijke; met de verhouding in het aardse huwelijksleven, om te komen in overdrachtelijke zin, tot het geestelijke. Paulus heeft ons daarmee een diep inzicht willen geven in wat

<sup>23</sup> Zie eventueel onze studies [“De werkingen van de Geest in de eindtijd”](#) van E. van den Worm en/of [“De natuurlijke mens en de Heilige Geest”](#) van CJH Theys. (noot AK)

<sup>24</sup> Zie eventueel onze studie [“Dingen die spoedig geschieden moeten”](#), ‘hoofdstuk’ 6, met de titel: [“De Spade Regen-opwekking”](#) van H. Siliakus. (noot AK)

<sup>25</sup> Ananias en Saffira vielen dood neer door *“de Geest van de Heere te verzoeken”* door te liegen. Ze wilden zich beter voor doen en logen zodoende tegen de Heilige Geest. Zie Lukas 5:1-11. (noot AK)

<sup>26</sup> Het “vreten” van God doet misschien denken aan “bang zijn voor”. Maar met deze “vreeze Gods” wordt bedoeld wat o.a. in Spreuken 8:13 en 9:10 staat (o.a. *“het kwade te haten”*, maar ook kennis/wijsheid/inzicht van de dingen van God, etc.). (noot AK)

weldra gebeuren zal. Laat ons Hem daarom zó aankleven, dat ook wij ervaren, waarvan Paulus getuigde: “NIETS kan mij scheiden van de liefde van Christus!” (zie Rom. 8:35-39). Dan zijn wij “klaar”, “gereed”!

Laat ons thans zien het programma, overeenkomstig welke Hij werken zal.

*“Degene Die neergedaald is, is ook Degene Die opgevaren is ver boven alle hemelen om alle dingen te vervullen. En Hij heeft sommigen gegeven als apostelen, anderen (SV: sommigen) als profeten, weer anderen als evangelisten en nog weer anderen als herders en leraars, om de heiligen toe te rusten (SV: tot de VOLMAKING der heiligen) tot het werk van dienstbetoon, tot opbouw van het lichaam van Christus, **totdat wij allen komen tot de eenheid van het geloof en van de kennis van de Zoon van God, tot een volwassen man, tot de maat van de grootte van de volheid van Christus.**” (Ef. 4:10-13)*

Hij schenkt dus deze vijfvoudige bediening aan Zijn Gemeente. Maar let op; de Heilige Geest gebruikt het woord “sommigen”; niet allen zijn apostelen, profeten, evangelisten, enzovoort, ofschoon in deze dagen velen, om niet te spreken van allen, op het podium willen staan om te prediken. Deze willen allen een Gemeente hebben, maar die moet hun kant en klaar worden aangeboden. Ze willen niet van de bodem af aan beginnen. Deze gesteldheid wijst reeds op een niet werkelijk (door God) geroepen zijn voor deze bediening!

Wat het gevolg is van deze werkwijze van God lezen wij in de volgende verzen (van Efeze 4): *“Opdat wij geen jonge kinderen meer zouden zijn, heen en weer geslingerd door de golven en meegesleurd door elke wind van leer, door het bedrog van de mensen om op listige wijze tot dwaling te verleiden, maar dat wij, door ons in liefde aan de waarheid te houden, in alles toe zouden groeien naar Hem Die het Hoofd is, namelijk Christus. Van Hem uit wordt het hele lichaam (bekwaam) samengevoegd en bijeengehouden door elke band die ondersteuning geeft, overeenkomstig de mate waarin ieder deel werkzaam is. Zo verkrijgt het lichaam zijn groei (SV: wasdom), tot opbouw van zichzelf in de liefde.” (Ef. 4:14-16)*

Wij hebben gezien, dat deze “wasdom” ontstaat door de groeiende gemeenschap en participering met Jezus Christus in de Heilig Geest. Iets wat ook de eenheid van het Lichaam van Christus tot stand brengt. Hiervan getuigt ook Johannes 17:21-23, *“Opdat zij allen één zullen zijn, zoals U, Vader, in Mij, en Ik in U, dat ook zij in Ons één zullen zijn, opdat de wereld zal geloven dat U Mij gezonden hebt. En **Ik heb hun de heerlijkheid gegeven die U Mij gegeven hebt**, opdat zij één zijn, zoals Wij Eén zijn; Ik in hen, en U in Mij, opdat zij volmaakt één zijn en opdat de wereld erkent dat U Mij gezonden hebt en hen liefgehad hebt, zoals U Mij hebt liefgehad.”*

Van deze VOLMAAKTHEID in God getuigt de Hemelbruidegom als Hij spreekt van Zijn Sulammith in Hooglied 4:7, *“**Alles aan u is mooi, Mijn vriendin, er is geen enkel gebrek aan u.**”*

Ook de Psalmist heeft deze volkomenheid van de Hemelbruid bezongen in Psalm 45. Vers14-15a luiden als volgt: *“De koningsdochter is innerlijk één en al heerlijkheid; haar kleding bestaat uit borduurwerk van gouddraad. In kleurrijk geborduurde kleding wordt zij naar de Koning geleid.”*

Wij hebben er reeds op gewezen, dat **de Bruid van het Lam wordt uitgebeeld in het teken van Openbaring 12 vers 1**: *“En er verscheen een groot teken in de hemel: een Vrouw, bekleed met de zon, en de maan was onder haar voeten en op haar hoofd een kroon van 12 sterren.”<sup>27</sup>*

Ten slotte willen wij u 2 verzen citeren uit Openbaring 19 die ons vertellen van de Bruiloft van het Lam van God. *“Laten wij blij zijn en ons verheugen en Hem de heerlijkheid geven, want de bruiloft van het Lam is gekomen en Zijn vrouw heeft zich gereedgemaakt. En het is haar gegeven zich met smetteloos en blinkend fijn linnen te kleden, want dit fijne linnen zijn de gerechtigheden (SV: rechtvaardigmakingen) van de heiligen.” (Openb. 19:7-8).*

Dit “zichzelf (toe)bereiden van de Vrouw van het Lam”, en deze “rechtvaardigmakingen van de heiligen” zijn dezelfde rechtvaardigmakingen, die wij in Daniël 8:14 hebben gelezen. Ondanks alles, wat de satan nog zal bewerkstelligen, komt God aan Zijn trekken. Hij zal Zijn Gemeente vervolmaken, zoals Hij gesproken heeft. Laat Zijn Woord inwerken in uw hart en leven, opdat het mag doen, wat wij in Hebreeën 4:12 lezen. Dit Woord bewerkt door de kracht van de Heilige Geest de gewenste reiniging van alle zonden en zondebanden. Als die reiniging er is geweest, neemt de Heilige Geest bezit van Zijn tempel<sup>28</sup> en komt er heiliging in uw leven.

- *“Want het Woord van God is levend en krachtig en scherper dan enig tweesnijdend zwaard, en het dringt door tot op de scheiding van ziel en geest, van gewrichten en merg, en het oordeelt de overleggingen en gedachten van het hart.” (Hebr. 4:12). **Glorie voor God!***

## God zou het heiligdom ter bestemder tijd rechtvaardigen

<sup>27</sup> Zie eventueel ons artikel “[Een ANDER geluid – Wie is de VROUW uit Openbaring 12?](#)” van A. Klein.

Wij willen hier de “zon, maan en 12 sterren” nog nader beschouwen. In het licht van Bijbelse profetie kunnen wij alsdan het volgende vaststellen:

- De “zon” is nog altijd het symbool van de Heerlijkheid Gods, van **de Vader, als de 1<sup>ste</sup> “Persoon”** (beter gezegd: de 1<sup>ste</sup> Openbaringsvorm) **van de Godheid**.
- De “maan” is nog altijd het symbool van het gebroken Lichaam en uitgestorte Bloed van de Here Jezus, **de Zoon van de levende God en de 2<sup>de</sup> “Persoon”** (beter gezegd: de 2<sup>de</sup> Openbaringsvorm) **van de Godheid** – de Centrale Figuur.
- De “sterren” in hun menigvuldigheid zijn het symbool van (de veelvuldige gaven van) **de Heilige Geest, de 3<sup>de</sup> “Persoon”** (beter gezegd: de 3<sup>de</sup> Openbaringsvorm) **van de Godheid**. De 12 sterren wijzen hier ook op 12 met Gods Geest vervulde personen – kinderen Gods – die hier dienen te worden onderscheiden als degenen, aan wie het “leiderschap” in de tijd van het einde gegeven is. Openbaring 1:20b schenkt ons in deze het nodige licht. (noot AK)

<sup>28</sup> Zie noot 10.

- *“Weet u niet dat u Gods tempel bent en dat de Geest van God in u woont?” (1 Kor. 3:16)*
- *“Of weet u niet, dat uw lichaam een tempel is van de Heilige Geest, ...?” (1 Kor. 6:19)*
- *“...Want u bent de tempel van de levende God, zoals God gezegd heeft: Ik zal in hun midden wonen en onder hen wandelen, en Ik zal hun God zijn en zij zullen Mijn volk zijn.” (2 Kor. 6:16). (noot AK)*



Vers 13-14 (2<sup>de</sup> deel, vervolg van blz. 5), “Toen hoorde ik een heilige spreken, en een heilige zei tegen de Ongenoemde Die sprak: *Hoelang zal het visioen van het steeds terugkerende (SV: het gedurige) offer en de verwoestende afvalligheid gelden, en hoelang zal zowel het heiligdom als het leger overgegeven worden om vertrapt te worden? Hij zei tegen mij: Tot 2300 avonden en morgens. **Dan zal het heiligdom in rechten hersteld (SV: gerechtvaardigd) worden.**” De Engelse “King James Version” vertaalt als volgt: “Toen hoorde ik een heilige spreken, en een andere heilige zeide tot die zekere heilige, die sprak: Hoe lang zal het gezicht aangaande het dagelijks offer en de zonde van verwoesting duren, zodat beide, het heiligdom en het heir, onder de voet getreden wordt? En hij zeide tot mij: Tot twee duizend en drie honderd dagen: **dan zal het heiligdom worden gereinigd.**”*

In de Statenvertaling is sprake van “een onbenaemde”; de Engelse vertaling spreekt, zoals wij hebben gelezen, van “een zekere heilige”. In het Hebreeuws is zijn naam “Palmoni”. Deze naam betekent “wondervolle teller” of “wondervolle rekenaar”, “hij die beschikt over de kennis van het getal der profetische jaren.” Deze heilige geeft hier aan Daniël te kennen, dat het heiligdom van God na 2300 avonden en morgens, ofwel 2300 dagen, zou worden gereinigd.

**Wanneer Gods boodschapper hier spreekt van 2300 profetische dagen, dan hebben wij hiervoor 2300 jaren te lezen.** Dit loopt dus vanaf de tijd van het visioen van de ram en de geitenbok (zie Dan. 8:1-14). De vervulling van deze profetie vond plaats ten tijde van Alexanders verovering van Azië, welke in de historie staat opgetekend in het jaar 334 voor Christus. 2300 jaar minus 334 jaar geeft het jaar 1966 (na Christus). Het gaat er niet om, om met nauwkeurigheid te zeggen in welk jaar reiniging of rechtvaardiging van Gods heiligdom plaats heeft, want wij weten, dat reiniging en heiliging een voortschrijdend proces is, waarmee moet worden begonnen en die moet worden voleindigd. Maar wel moet het jaar 1966, dat zo uit de bus komt, ons ervan doordringen, dat wij in de laatste dagen leven, (een tijdsgewricht) waarin verschillende profetieën snel zullen worden vervuld. Het komt er voor ons nu op aan om **met ernst** in te gaan op de vermaningen des Heren, willen wij waarlijk participeren in deze Goddelijke genadewerkingen, die tot de volmaakte ontzondiging en heiliging van Gods Gemeente leiden. Nu geldt: “...wie vuil is, worde vuiler;... wie heilig is, worde heiliger” (zie Openb. 22:11). **De Geest van God werkt thans aan deze reiniging van Gods heiligdom!** Als u gereinigd wil worden, ontvangt u kracht en reinigt Hij u; wilt u niet, dan wordt u vuiler!

De engelachtige Boodschapper Gabriël bevestigt de waarheid aangaande deze 2300 avonden en morgens in vers 26 (van Daniël 8): “*Wat betreft het visioen van de avond en de morgen, wat gezegd is, dat is de waarheid. En u, houd het visioen geheim (SV: sluit dit gezicht toe), want er komen nog vele dagen vóór het gebeuren zal.*”

Wat Daniël zag, was de waarheid. Daaraan behoefde hij niet te twijfelen, maar dit zou niet gebeuren in de dagen van Daniël, want er zouden nog “vele dagen vóór het gebeuren zal” komen. Immers de reiniging, de ontzondiging van het heiligdom zou haar vervulling op het einde van deze tijdsbedeling hebben. Glorie voor God!

## Een schaduwbeeld van deze reiniging: de Grote Verzoendag

Laat ons thans de loep richten op het schaduwbeeld van deze “reiniging van Gods heiligdom”; namelijk op de Grote Verzoendag, die eens in het jaar in Israël gehouden werd.

In verband hiermee wil ik u erop wijzen, dat Israël 3 profetische hoogtijden, 3 profetische feesten, kende; namelijk: het Paasfeest, het Pinksterfeest, en het feest der Tabernakelen<sup>29</sup> (= het Loofhuttenfeest). Deze 3 staan in Gods Woord nauwkeurig beschreven. De reiniging van het heiligdom – dat was voorheen eerst de tabernakel, later de tempel, en thans de Gemeente van de Here Jezus Christus – had plaats ten tijde van dat laatste feest: namelijk, dat der Tabernakelen (ofwel: van de Loofhutten). Die gebeurtenis noemde men: **de Grote Verzoendag** (lees hiervoor Leviticus, hoofdstuk 16 en 23); die dag dan was de 10<sup>de</sup> dag van de 7<sup>de</sup> maand. Ik heb u reeds verteld, dat het beeld van de zaak zelf, waar de Grote Verzoendag slechts een schaduwbeeld van is, wordt vervuld op het einde van onze tijdsbedeling.

Als destijds de reiniging van het Israëlitische heiligdom plaats had, zoals wij die in Leviticus kunnen lezen, beduidde dat, dat op dat ogenblik alle zonde verzoend was. **Zo zal op het einde van deze tijdsbedeling de “woning van God, in de Geest”** (zie Ef. 2:22) **ook toebereid worden om haar Bruidegom in VOLMAAKTHEID te ontmoeten.**

In Efeze 5 schreef Paulus over de onderdanigheid van de vrouw jegens haar man in het Christelijk huwelijk. In overdrachtelijke zin komt onze “*onderdanigheid*” jegens de Hemelbruidegom daarin tot uiting, dat allen, die tot de Bruid van het Lam willen behoren, zich met alle “goodwill” zullen moeten onderwerpen aan de reinigende werking van het Woord en zullen moeten gehoorzamen aan de suprême (= oppermachtige) leiding van de Heilige Geest. Het Woord van God kan ons alléén reinigen, als het in ons leven autoritair gezag heeft en onder alle omstandigheden prevaleert (= de overhand heeft). God vraagt van ons, waar Hij ons dit richtsnoer (kompas) heeft gegeven, dat wij ons hieraan zullen houden, anders “missen wij de boot”!

Laat mij een voorbeeld uit het natuurlijk leven nemen. Als u uw rijbewijs wilt halen, moet u eerst het bekende “instructieboekje” goed bestuderen, maar bovenal moet u op de weg uw rijvaardigheid bewijzen; anders zakt u als

---

<sup>29</sup> Tabernakel = Letterlijk: tent, woning. De Israëlitische Tabernakel was ook een draag- en vervoerbare tent en woning, die God met Zijn tegenwoordigheid (ofwel: inwoning) vereerde. In het geval van de hierboven beschreven feesten is m.i. Loofhuttenfeest duidelijker, en voor velen ook bekender, dan “feest der Tabernakelen”.

• Als u eventueel meer wilt weten over de diep-geestelijke betekenis van de Israëlitische Tabernakel (en al de verschillende objecten) kunnen wij u de studies “Christus in de Tabernakel” van CJH. Theys en/of “De Tabernakel van Israël (Gods profetisch model van de geestelijke ontwikkelingen van een waarachtig kind van God tot in alle volmaaktheid toe)” van E. van den Worm aanbevelen. (noot AK)

een baksteen. Wij zijn op de hoogweg<sup>30</sup> van God, als pelgrims, reizende naar de hemel. Het Oude- en het Nieuwe Testament zijn het instructieboek van de pelgrim. Geen enkele Christen kan zich de luxe veroorloven om buiten dit Woord, dus geleid door menselijke filosofieën, te wassen (= groeien) in het geloof en sterker te worden in de Here. Als Christus Zelf meermalen verwees naar hetgeen de profeten gezegd hadden, de Psalmen hadden verkondigd en de Wet had geleerd; hoeveel te méér hebben wij dan het Woord (van God) nodig. NIEMAND kan buiten het Woord (van God) hoger komen op de geestelijke ladder, of méér reiniging en heiliging ondergaan. Het geldt geen “kennen van het Woord” in de zin van “teksten uit het hoofd leren”, maar het doorleven van het Woord in de praktijk van elke dag. Natuurlijk moet u hiertoe eerst weten, wat er in het Woord van God geschreven staat. Kortom, onze handel en wandel, moeten compleet ons getuigenis (onze belijdenis) dekken. Nogmaals: **Gods Geest gebruikt bij Zijn werk om ons, in de Here, te reinigen en te sterken geen ander instrument dan het Woord van God.** Het is de Heilige Geest Zelf, Die ons telkens het Woord van God in herinnering brengt, opdat wij ons dat Woord eigen zouden maken IN DE PRAKTIJK VAN ONS LEVEN.

Eén van de dingen die ons de meeste last en de grootste strijd bezorgen in deze reinigingsperiode van ons pelgrimsleven – en tòch hebben wij de Here te vragen om dit te doen – is de reiniging van onze tong; dat verdoemelijke lid, waarmee wij God loven en prijzen en tegelijk de mensen vervloeken en onbetamelijke dingen spreken. U zult zelf ervaren, welk een haast hopeloze strijd u hebt te voeren, ware het niet, dat Jezus ook tot u zegt, wat Hij tot Paulus heeft gezegd: “*Mijn genade is voor u genoeg*” (zie 2 Kor. 12:9). Maar wij moeten willen, dat ook dit werktuig volkomen zal worden gekruisigd.

Degenen die tot de Bruid van het Lam behoren, zijn zij, die niet alleen bezig zijn met, maar ook spreken over de dingen van Christus. Hun conversatie behelst Christus en Die gekruisigd. U zult vaak ervaren, dat als u breeduit, spontaan en vurig spreekt over de dingen van God en Zijn Koninkrijk, onbekeerde familieleden zeggen: “Je bent zo saai; iedere keer kom je weer op hetzelfde chapter (= onderwerp van gesprek). Kun je over niets anders praten dan over Jezus?” Natuurlijk kunnen wij dat, maar wij spreken graag over Hem; wij moeten echter in deze dingen niet “overgeestelijk” worden. Een onbekeerd familielid moet u niet begroeten met: “Halleluja!” Dan zegt zo iemand: “Waar heb je het over?” Wij moeten wel degelijk wandelen met wijsheid. Daarom spreekt de Geest van: “*de gezonde leer*” (zie Tit. 2:1).

**Het leven van de eerste Gemeente was evenwichtig.** Wij moeten nooit zo naar één kant doorslaan! Als ons leven evenwichtig is, zijn alle dingen tot verheerlijking van de Naam van Jezus; dan geven wij geen aanstoot en vermijden “alle schijn van kwaad” (zie 1 Thess. 5:22, SV).

Een ander terrein van ons menselijk leven, dat moeilijk te reinigen is en dat een getrouwe overgave vraagt, is ons “gedachten-leven”. Laat ons dit gedachten-leven echter met aandrang voor de troon van Zijn genade plaatsen, opdat het geen speeltuin van satan worde en ons hart en leven er niet door worde verleid. Hij kan/zal ons leren en gewennen om “de dingen (te zoeken en) te bedenken, die boven zijn, waar Christus is, zittende aan de rechterhand van God” (zie Kol. 3:1+2). Ook kan/zal Hij ons leren om alle gedachtespinsels van de boze snel krijgsgevangen te nemen en te brengen voor de troon van Zijn genade. Glorie voor God!

Hoe groot is Gods lijdzaamheid vergeleken bij het ongeduld dat wij aan de dag leggen; maar desalniettemin, God gaat dóór; Hij reinigt en heiligt, totdat wij allen komen tot “*de maat van de grootte van de volheid van Christus*” (zie Ef. 4:13).

**Het werk van reiniging en heiliging brengt een schifting met zich mee, een gescheiden worden.**<sup>31</sup> Zij die zulk een leven niet wensen, gaan vanzelf weg uit ons midden. Duisternis kan het licht niet verdragen. Dezulken zoeken dan samenkomsten op, waar wel over Christus gesproken wordt, maar weinig over zonde, reiniging, heiliging en volmaking. Al naar mate – met het voortschrijden van de jaren en het naderen van het einde van deze (tijds)bedeling – de boodschappen scherper en gezalfter worden, komt die scheiding vanzelf. **Het Woord van God maakt scheiding.** De Geest van God ontdekt ons aan onze zonden en ongerechtigheden. Als wij ons niet willen onderwerpen aan Gods Geest, is er maar één mogelijkheid, namelijk: om weg te gaan... Maar als wij WILLEN, wil God bemoeienis met ons hebben, en zullen wij voortvaren in reiniging en heiliging.

Dat God bij deze reiniging en heiliging niet altijd even zachtzinnig te werk zal gaan, valt te begrijpen, vooral als wij bedenken, hoe hardnekkig de kinderen van God kunnen zijn. God zal hiertoe Zijn oordelen doen gaan over deze wereld en in de eerste plaats over Zijn eigen Huis<sup>32</sup>; opdat Zijn kinderen – door de benauwdheid, waarin Hij hen heeft gebracht – zich van harte tot Hem zullen bekeren, en Hij hen kan/zal reinigen van alle zonden en boze werken.

Als wij de betreffende passages in het Boek Leviticus lezen, wordt ALLES verzoend; niets werd er buiten gelaten. Op de Grote Verzoendag stond het volk van Israël **volkomen rein en heilig voor God**. Deze wondervolle belofte, hier in schaduwbeeld gegeven langs de weg van symbolische reinigingen, zal God in Zijn Gemeente op het einde van deze tijdsbedeling vervullen. Dan zullen allen, die tot de Bruid van het Lam behoren, gekomen moeten zijn tot “*de maat van de grootte van de volheid van Christus*”; want het werk van de “volmaking der heiligen, tot het werk van dienstbetoon, tot opbouw van het Lichaam van Christus” (zie Ef. 4:12-13), dat van reiniging en heiliging, gaat in onze dagen dóór, totdat allen, die waarlijk tot de Bruid van het Lam willen behoren, in dat stadium zullen zijn gekomen.

---

<sup>30</sup> “Want Mijn gedachten zijn niet uw gedachten, en uw wegen zijn niet Mijn wegen, spreekt de Here. Want zoals de hemelen hoger zijn dan de aarde, zo zijn **Mijn wegen hoger dan uw wegen** (de zgn. “hoogweg”), en Mijn gedachten dan uw gedachten”. (Jes. 55:8-9). (noot AK)

<sup>31</sup> Zie eventueel onze studie “**Drie grote toekomstige scheidingen**” van H. Siliakus. (noot AK)

<sup>32</sup> Zie eventueel onze studie “**God gaat in de eindtijd de Gemeente/Kerk en de wereld schudden**” van E. van den Worm. “Want nu is het de tijd dat **het oordeel begint bij het huis van God**; en als het eerst bij ons begint, wat zal het einde zijn van hen die het Evangelie van God ongehoorzaam zijn?” (1 Petr. 4:17). (noot AK)

De volgorde van de door God genoemde en geprofeteerde feesten is in Gods Woord nauwkeurig aangegeven. **God vergist Zich niet!** Als Israël het feest der Tabernakelen wilde vieren, moest eerst de Grote Verzoendag plaats vinden, waarop alles met God verzoend en gereinigd werd. Zelfs de hogepriester had die reiniging, die verzoening nodig. Zó kunnen wij ook van de Bruid van Christus zeggen: Vóórdát zij in haar bediening dat Feest der Tabernakelen vervuld zal zien – en dit is het Feest van de Inzameling van de Oogst bij de 2<sup>de</sup> komst van Christus in heerlijkheid en met grote kracht op het aller-einde van deze tijdsbedeling – moet ook de Bruid van Christus haar Grote Verzoendag gehad hebben, haar volmaakte reiniging en heiliging. Glorie voor God!

### Daniëls reactie op het ontvangen visioen

**Vers 27**, “Ik, Daniël, kon niet meer (SV: Toen werd ik, Daniël, zwak) en was enige dagen ziek. Daarna stond ik op en deed ik weer mijn werk voor de koning. Ik was verbijsterd (SV: ontzet) over het visioen, maar niemand merkte het.”

Daniël verzwakte in zijn gehele wezen. Hij werd toen enige dagen ziek; maar daarna deed hij zijn dagelijks werk aan het hof weer. En niemand in zijn omgeving merkte, wat erin hem omging, omdat hij moest zwijgen.

Daniël aanschouwde, in profetische vergezichten, de verschrikkelijke tijd die zal komen als de antichrist regeren zal; hij aanschouwde wereldschokkende gebeurtenissen, die zijn ziel overweldigden; hij zag de werkingen van de satanische invloeden, van antichristelijke stromingen en van machten van de hel; maar ook de ontwikkeling van het raadsplan van God in het laatste der dagen.

CJH Theys<sup>33</sup>  
(1903 – 1983)

**Vers 20**, NOOT A. Klein: Dit vers staat vermeld en is behandeld bij vers 3.

**Vers 21**, NOOT A. Klein: Dit vers staat vermeld en is behandeld bij vers 5.

**Vers 22**, NOOT A. Klein: Dit vers staat vermeld en is behandeld bij vers 8.

**Vers 23-25**, NOOT A. Klein: Deze verzen staan vermeld en zijn behandeld bij vers 9-12.

**Vers 26**, NOOT A. Klein: Dit vers staat vermeld en is behandeld bij vers 13-14.

**Einde van hoofdstuk 8 – wordt vervolgd**

---

<sup>33</sup> De Bijbelverzen zijn omgezet naar de **HSV-vertaling** (soms met een gedeelte van de oude Statenvertaling erbij vermeld). Soms is er – hopelijk ter verduidelijking – door mij tekst toegevoegd in deze kleur en dit lettertype. (noot AK)